

بسمه تعالی

پارک علم و فناوری استان فارس

خبرنامه شماره ۴

تنها راه مقابله با تهدیدها این است که وضعیت داخلی به گونه ای ساماندهی شود که دشمن از پیروزی خود مطمئن نباشد و زمینه را برای ماجراجویی فراهم نبیند.

«مقام معظم رهبری مدظله العالی»

آموزش و فرهنگ سازی

مسئولین، تصمیم گیرندگان و کلیه افرادی که به نحوی در سیاست گذاری تهیهی اجرای طرح های پدافندی غیرعامل سهیم هستند، لازم است متناسب با نیاز از آموزش های لازم برخوردار گردند. ارائه آموزش با تشکیل دوره های آموزشی مختلف، در مراکز آموزش نظامی و غیر نظامی میسر است.

پناهگاه ها

پناهگاه به مکانی اطلاق می شود که در مقابل اثر حملات هوایی و موشکی نسبت به ساختمان های معمولی یا فضای باز از امنیت بیشتری برخوردار باشد. پناهگاه بهتر است در نزدیکی محل های تجمع افراد باشد و بهتر است در فاصله مناسب از تاسیسات و با استحکام مورد نظر برای مقاومت در مقابل اصابت مستقیم بمب، موشک یا موج انفجار باشد. پناهگاه ها باید مجهز به هواکش، سیستم تهویه طبیعی و یا مصنوعی، سیستم روشنایی و برق اضطراری، وسایل کمک های اولیه، آب و غذا، وسایل کنارتزیدن آوار و راه های ورود و خروجی متعدد به خارج از محوطه پناهگاه باشند.

جان پناه

چنانچه ساختمان محل فعالیت دارای مقاومت کافی در مقابل موج انفجار و ترکش نبوده و تجهیزات و وسایل به کار رفته در تاسیسات خطر آفرین باشند، در مواردی که تاسیسات خود هدف حمله هستند با شنیدن صدای آژیر باید به محل امن رفت. جان پناه می توان یک سنگر بتنی سرپوشیده، سنگر معمولی با دیواره آجری یا حتی خاکی باشد که افراد بتوانند با رفتن درون آن و نشستن روی پاهای خود یا روی سنگر در معرض اصابت ترکش قرار نگیرند.

پدافند در مقابل حملات ویژه (شیمیایی، میکروبی، هسته ای)

استفاده از سلاح های شیمیایی در محیط جنگ رایج است و کمتر در محیط های تاسیساتی کاربرد دارد. اعلام خطر حمله شیمیایی یا حملات هوایی معمولاً متفاوت بوده و این اعلام خطر ممکن است قبل یا همزمان با حمله صورت پذیرد. استفاده از ماسک در این شرایط بسیار مهم است.

در خبرنامه شماره ۳ به نقل از اکثر منابع علمی و نظامی، اصول هفت گانه پدافند غیرعامل را معرفی شدند. لکن به نقل از منابعی دیگر افزون بر آن چند اصول را نیز می توان برشمرد که در ذیل به معرفی و شرح آن ها پرداخته شده است.

دسترسی ها

دسترسی ها به معنی راه ها و فضاهای عبوری و ارتباطی است و در انواع و مقایس های مختلف قابل طرح است. خطوط ارتباطی یک موضع به محیط بیرونی باید تابع ضوابطی باشد که خصوصیات تهدیدات منجر به اختلال در تردد یا حذف تردد شود.

موانع

کلیه عواملی که نفوذ حضور دشمن را در محدوده مورد نظر مشکل نماید موانع نام دارد. انواع موانع عبارتند از:

الف- فاصله: یک اصل کلی آن است که هر چند فاصله سوژه از مبدا تهدید و تهاجم بیشتر باشد از ایمنی بیشتری برخوردار است. زیرا طی کردن فاصله با به کارگیری شی تهاجمی اعم از موشکی، هوایی و زمینی، مستلزم برنامه ریزی دقیق تر و به کارگیری سلاح و فناوری کارآمدتر و هزینه گزاف تر و در عین حال خطر پذیری بیشتر است.

ب- توپوگرافی: به معنی پستی و بلندی های زمین است. در صورت وجود ناهمواری در مسیر نقاط مورد نظر علاوه بر خود ناهمواری ها باعث دشواری حرکت مهاجم به خصوص نیروی زمینی می شوند و در عین حال امکاناتی را جهت به کارگیری تدافعی فراهم می نماید.

ج- زیستگاه ها: در هر منطقه که توده ای از کالبد معماری و تجمع نیروی انسانی وجود داشته باشد دلیل استحکامات متنوع و پیچیدگی کالبدی و سایر امکانات و از طرفی عدم شناخت دقیق دشمن از میزان و مکانیزم مقاومت های احتمالی همواره نوعی احتیاط و تردید وجود داشت و این امر خود به مثابه وجود قابلیت های پیشگیرانه است.

د- آب های سطحی: شامل نهرها، رودها، کانال ها، دریاچه ها، حوضچه های طبیعی، مصنوعی، تالاب ها و برکه های سطوح زیر کشت غرقابی مانند برنج و نیشکر که استعداد مانع بودن در مقابل حمله های تصرف زمینی دارند.

ه- رمل ها

در مورد حملات هسته‌ای

چنانچه افراد بدانند در صورت اطلاع از انجام قریب الوقوع حمله هسته‌ای با رفتن داخل یک سنگر، کشیدن یک پرتوی مرطوب روی سر خود می‌توانند تا حد زیادی از آثار ناشی از ریزش اتمی مصون بمانند. قطعا درمقابل یک حمله هسته‌ای به طور کامل تسلیم نخواهند شد، آموزش در این زمینه نقش موثری را ایفا می‌کند

آمایش دفاعی

شامل سازماندهی و چینش مناسب فضاها و تاسیسات برای نیل به اهداف استراتژیک و دفاعی صورت می‌گیرد و به اطلاعات گسترده‌ای نیاز دارد.

سلاح شناسی

یکی از مطالعات مهم در امور دفاعی و پدافندی، مطالعه روی توانایی‌های سلاح‌های متفاوت، میزان آسیب‌رسانی هر یک دسته‌بندی و روش‌های مقابله با آن‌ها است.

مکان‌یابی

انتخاب مطلوب و بهینه یک محل با امکان تحقق آن فعالیت و داشتن شرایط مناسب برای توسعه آینده به گونه‌ای که علاوه بر عوامل عمومی اصول پدافند غیرعامل رعایت شود.

مراکز حیاتی

مراکزی هستند که دارای گستره فعالیت ملی هستند و وجود و استمرار فعالیت آن‌ها برای کشور حیاتی است و آسیب یا تصرف آن‌ها به وسیله دشمن باعث اختلال کلی در اداره امور کشور می‌شود.

مراکز حساس

مراکزی که دارای گستره منطقه‌ای هستند و وجود و استمرار فعالیت آن‌ها برای مناطقی از کشور ضروری است و آسیب یا تصرف آن‌ها به وسیله دشمن باعث بروز اختلال در بخشی از امور کشور می‌شود.

مراکز مهم

مراکزی که دارای گستره فعالیت محلی هستند و وجود و استمرار فعالیت آن‌ها برای بخشی از کشور دارای اهمیت است و آسیب یا تصرف آن‌ها به وسیله دشمن باعث اختلال در بخشی از امور کشور می‌شود.

تهدیدات

فرمانده معظم کل قوا: تهدید دشمن (آمریکا) را کاملا جدی بگیرید. به‌کارگیری پدافند غیرعامل در جهت مقابله با تهدیدات و تقلیل خسارات ناشی از حملات هوایی، زمینی، موشکی و غیره کشور مهاجم، موضوعی بنیادی و اساسی است که وسعت و گستره آن تقریبا تمامی مراکز حیاتی و آسیب‌پذیر نظامی، اقتصادی و غیره کشور را در بر گرفته و حفظ امنیت ملی، استقلال سیاسی و اقتصادی و پیروزی در جنگ به نحو چشمگیری در راس امور است.

جابه‌جایی

از آن جا که تاسیسات صنعتی به صورت ثابت در نقطه‌ای مستقر می‌شود و انتظار و تغییرات و تحولات دفعی از آن‌ها نمی‌رود. چنانچه جمع‌آوری و نصب مجدد هرگونه‌هایی از صنایع تا حد لازم سهولت داشته باشد می‌توان کالبدهای مورد نیاز را از نوع سبک و انعطاف‌پذیر

مانند چادر و یا سازه‌های سبک با قابلیت مونتاژ و ديمونتاژ آن انتخاب نمود و در مراحل زمانی مختلف محل آن را جابه‌جا نمود.

مهمترین مشکلات و چالش‌های فراروی پدافند غیرعامل

مشکل باورهای فرهنگی یکی از مهم‌ترین مشکلات است. همان‌طور که قبلا هم گفتیم باید مردم و مسئولان به این باور برسند که ما می‌توانیم در برابر دشمن بایستیم. سون تزو استراتژیست مشهور چینی می‌گوید:

" اگر طالب صلح هستی باید آماده جنگ باشی "

اگر آرامش و صلح را می‌خواهیم باید خود را برای شرایط جنگی آماده کنیم و باید آسیب‌پذیری‌هایمان را کاهش دهیم به طوری که بتوانیم در برابر تهدید پایداری کنیم. دشمن باید بفهمد که با اعمال تهدید نمی‌تواند سیستم را به هم بریزد و اگر به این نتیجه برسد موجب بازدارندگی می‌شود. دومین مشکل، نبود دانش فنی پدافند غیرعامل است به دلیل طبقه‌بندی بودن این بحث با مشکلاتی مواجهیم، البته با تلاش زیاد می‌توان به نتایجی دست یافت. و خلاصه اینکه به نظر می‌رسد همه مردم باید در این زمینه فعال شوند. در عین حال بسیج بهترین و مناسب‌ترین بخش برای اجرای ماموریت پدافند غیرعامل است.

والتر لپمن، محقق آمریکایی در تعریف امنیت ملی می‌گوید:

یک ملت وقتی دارای امنیت ملی است که در صورت اجتناب از جنگ بتواند ارزش‌های خود را حفظ کند و در صورت اقدام به جنگ بتواند آن را پیش ببرد. امنیت ملی دارای سه ویژگی اساسی می‌باشد:

الف- نسبی: در جهان امروز، دستیابی به امنیت مطلق ناممکن است، چرا که قدرت متغیر، متفاوت و نسبی است.

ب- ذهنی: احساس امنیت یا عدم امنیت، یک برداشت و امر ذهنی است که ریشه در اعتقادات، باورها و رهبران یک کشور دارد.

ج- تجزیه‌ناپذیری: امنیت با حاکمیت و استقلال یک کشور رابطه مستقیم دارد. مولفه‌های امنیت ملی:

- ✓ حفظ جان مردم
- ✓ حفظ تمامیت ارضی
- ✓ حفظ سیستم اقتصادی و سیاسی
- ✓ حفظ استقلال و امنیت کشور

امام خمینی (ره): در هر شرایطی باید بنیه دفاعی کشور در بهترین وضعیت باشد. مردم در طول سال‌های جنگ و مبارزه ابعاد کینه، قساوت و عدوات دشمنان خدا و خود را لمس کرده‌اند، باید خطر تهاجم جهان‌خواران در شیوه‌ها و شکل‌های مختلف را جدی‌تر بدانند.

منبع: مردان، س. ۱۳۹۵. پدافند غیرعامل در ایران (مبانی نظری و راهبردها). ویژه‌نامه هفته پدافند غیرعامل، نشریه چشم بیدار، ۲۰-۲۷.